

AVOKATI I POPULLIT

Adresa: Bulevardi: "Zhan D'Ark" Nr.2
Tiranë, Shqipëri

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AVOKATI I POPULLIT

Mekanizmi Kombëtar për Parandalimin e Torturës,
trajtimin ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës

Tel/Fax: +355 4 2380 300/323
E-mail: ap@avokatipopullit.gov.al
www.avokatipopullit.gov.al

Nr. Prot. Tiranë ___/___/2023
Nr. Dok. 202300527/2

Lënda: *Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve, paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P.)- në Burrel.*

Drejtuar: **Z. Admir ABRIJA**
Drejtor i Përgjithshëm i Burgjeve

TIRANË

Z. Fari DEMA
Drejtor i Institucionit të Ekzekutimit të Vendimeve Penale (I.E.V.P.)

BURREL

Të nderuar,

Duke ju falenderuar për bashkëpunimin e deritanishëm dhe duke vlerësuar angazhimin dhe punën e të gjithë stafit të institucionit që ju drejtoni, si dhe frymën e mirë të bashkëpunimit dhe mirëkuptimit midis institucioneve tona, në vijim po ju njohim mbi monitorimin që institucioni i Avokatit të Popullit kreu në I.E.V.P. Burrel.

Grupi i inspektimit të Avokatit të Popullit u takua fillimisht me drejtorin e institucionit z. Fari Dema, i cili shprehu angazhimin dhe seriozitetin e duhur në trajtimin e çështjeve dhe gjetjen e zgjidhjeve si dhe grupit inspektues iu ofrua mundësia që të kishin akses në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të Burgjeve, për të kryer vizita në të gjithë ambientet që duhet të monitoronin, si dhe për zhvillimin e takimeve dhe intervistave konfidenciale me personat e dënuar/ paraburgosur.

Mekanizmi Kombëtar për parandalimin e torturës, trajtimin ose dënimit të egër, çnjerëzor ose poshtëruës në vijim Mekanizmi Kombëtar ose MKPT, seksion pranë Avokatit të Popullit, bazuar në nenin 19/1 të ligjit nr. 8454, datë 04.02.1999, "Për Avokatin e Popullit", i ndryshuar dhe nenin 81 të ligjit nr.81/2020 "Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve", kreu një inspektim në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale në Burrel më datë 01.06.2023, sipas një Plani Inspektimi të miratuar nga Avokati i Popullit. Në përbërje të grupit inspektues ishin znj.

Nertila Qafzezi, znj. z. Hazbi Selita dhe z. Besnik Deda me detyrë nd/ komisionerë pranë këtij Mekanizmi.

Objektivi kryesor i inspektimit në I.E.V.P. Burrel ishte vlerësimi i kushteve infrastrukturore që garantojnë sigurinë, jetesën, shëndetin dhe zhvillimin e aktiviteteve rekreative për të burgosurit që vuajnë dënimin në këtë institucion, me qëllim rehabilitimin dhe ri-integrimin e tyre; trajtimi dhe respektimi i të drejtave të të burgosurve në përputhje me dispozitat ligjore dhe nënligjore, si dhe aktet ndërkombëtare për këtë qëllim; kontrolli dhe administrimi i dokumentacionit që evidenton punën e kryer sipas sektorëve; si dhe masat e marra për zbatimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit në inspektimin e mëparshëm.

Institucioni i Avokatit të Popullit, pasi u njoh me konstatimet e grupit inspektues, ka të drejtën e detyrimit ligjor t'ju parashtrijë gjetjet e këtij inspektimi dhe të bëjë rekomandimet përkatëse.

Shënime të përgjithshme

Kjo ishte vizitë periodike monitoruese e Avokatit të Popullit në I.E.V.P Burrel për vitin 2023 inspektimi ishte e paparalajmëruar dhe u zhvillua pa mbikëqyrjen e stafit duke zhvilluar biseda konfidenciale me të dënuarit dhe paraburgosurit.

Drejtori i institucionit z. Fari Dema , pasi u njoh me planin e inspektimit, informoi lidhur me kushtet e trajtimit dhe situatën e respektimit të të drejtave të dënuarve/paraburgosurve në këtë institucion. Në vijim, grupi inspektues kërkoi nga shefat e sektorëve dhe të shërbimeve, vënien në dispozicion të kopjeve të dokumentacionit lidhur me organikën, programet vjetore të punës dhe aktiviteteve të sektorit juridik, sektorit të kujdesit dhe shërbimit social, të shërbimit shëndetësor, sektorit të policisë, etj.

Grupi i inspektimit u informua se në bazë të Urdhrit të Ministrit të Drejtësisë nr.8927/1, datë 27.09.2018, *“Për klasifikimin e institucioneve të ekzekutimit të vendimeve penale”*, Institucioni i Ekzekutimit të Vendimeve Penale Burrel është kategorizuar si burg i sigurisë së lartë, me një seksion për të dënuar të sigurisë së lartë, me një seksion për të dënuar të sigurisë së zakonshme dhe një seksion për të paraburgosur.

Ky institucion ka një **kapacitet maksimal prej 172** i përcaktuar së fundmi me urdhrin e Drejtorit të Përgjithshëm të Burgjeve me Nr.735 Prot, datë 04.05.2023. Paraqitja e sektorëve si më poshtë.

Sektori i sigurisë së lartë kapaciteti për 49 persona aktualisht ndodhen 47 persona,
Siguri e ulët kapaciteti për 44 persona aktualisht ndodhen 44 persona,
Paraburgimi kapaciteti 72 persona aktualisht ndodhen 60 paraburgosur.

Në ditën e inspektimit, në mjediset e institucionit ndodheshin 155 persona, nga të cilët 60 të paraburgosur, 44 të dënuar siguri e zakonshme dhe 47 të dënuar siguri e lartë.

Institucioni nuk kishte Sektor të Kujdesit të Veçantë (SKV). Aktualisht në I.E.V.P. Burrel ndodhen dy sektorë të sigurisë së zakonshme (sektorin A dhe sektorin B), sektori A me

kapacitet 40 shtretër dhe sektori B me kapacitet 40 shtretër. Sektori ku dhe ndodheshin 25 të dënuar të sigurisë së zakonshme ishin akomoduar në sektorë të tjerë. Sektori i sigurisë së zakonshme B ishte përshtatur në sektor të sigurisë së lartë ku pas përshtatjes së ambienteve në të akomodoheshin 20 deri 25 persona të sigurisë së lartë, ky sektor kishte 8 dhoma akomodimi të përmasave që variojnë nga 20 deri 21 m².

Gjendja e popullimit në I EVP Burrel për 6-mujorin e fundit paraqitet si më poshtë

***Muaji dhjetor** 63 paraburgosur dhe 96 të dënuar shuma total 159 persona.*

***Muaji janar** 64 paraburgosur dhe 98 të dënuar shuma total 162 persona.*

***Muaji shkurt** 65 paraburgosur dhe 103 të dënuar shuma total 168 persona.*

***Muaji mars** 69 paraburgosur dhe 100 të dënuar shuma total 169 persona.*

***Muaji prill** 69 paraburgosur dhe 100 të dënuar shuma në total 169 persona.*

***Muaji maj** 61 paraburgosur dhe 93 të dënuar shuma në total 154 persona.*

Organika e I.E.V.P Burrel është e përcaktuar në Urdhrin Nr.174 datë 19.10.2022, të Kryeministrit “Për miratimin e strukturës dhe organikës së Drejtorisë së Përgjithshme të Burgjeve dhe institucioneve në varësi të saj”, dhe përbëhet nga 175 punonjës nga të cilët 122 ishin punonjës policie dhe 35 punonjës civil. Duke iu referuar strukturës të miratuar të I EVP Burrel, ajo nuk ishte e plotësuar, **konkretisht mungesat ishin: 2 specialistë të çështjeve shoqërore, 2 infermier, 11 punonjës në stafin policor.**

Në bashkëbisedimin me drejtorin e këtij institucioni, grupi inspektues kërkoi një informacion të përgjithshëm mbi gjendjen e respektimit të të drejtave dhe trajtimin e të dënuarve/ paraburgosurve nga ana e stafit dhe punonjësit e policisë së institucionit, si dhe mënyrën e trajtimit dhe adresimit të problematikave pranë organeve eprore, për zbatimin e rekomandimeve të Institucionit të Avokatit të Popullit nga inspektimi i mëparshëm¹.

1. Ishin marrë masat për uljen e mbipopullimit në sektorin e paraburgimit I.E.V.P. Burrel, ishte ulur ndjeshëm numri i personave në dhoma nëpërmjet një rishpërndarjeje të drejtë.
2. Ishin marrë masat për përmirësimin e cilësisë dhe larmisë së ushqimit.
3. Ishin marrë masat për vënien në zbatim të skemës së rimbursimit të ilaçeve për të gjithë të dënuarit/paraburgosurit edhe për sëmundjet akute.
4. Ishin marrë masat për shtimin e aktiviteteve dhe takimeve periodike të stafit me të dënuarit/paraburgosurit për qëllime rehabilitimi, këshillimi, ri-integrimi, si edhe aktivitete edukative e social-kulturore-sportive.
5. Ishin marrë masat për zbatimin e VKM për pagesën e të dënuarve që punojnë.

¹ Rekomandimi: K4/1160-2prot., dt.22.11.2022. Rekomandohet përmirësimi i kushteve dhe i trajtimit të të dënuarve dhe paraburgosurve në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale(I.E.V.P.)- në Burrel.

6. Ishin marrë masat zbatuar detyrimin ligjor për komunikimin në çdo kohë pa pagesë me Institucionin e Avokatit të Popullit.
7. Ishin marrë masat për vendosjen e komunikimit online për të burgosurit me familjarët siç parashikohet dhe në pikën 10 të nenit 70 të Vendimit të Këshillit të Ministrave me nr. 209, dt. 6.04.2022 “Për miratimin e rregullores së përgjithshme të burgjeve” parashikohet se: të burgosurit kanë të drejtë të zëvendësojnë 1 (një) vizitë fizike me atë online.
8. Ishin marrë masat për shtimin e kohës së furnizimit me ujë të pijshëm.

Ndërkohë që një pjesë e rekomandimeve të mëparshme të paraqitura nga Avokati i Popullit nuk kishin gjetur zbatim dhe nuk ishin plotësuar.

Më konkretisht nuk ishin marrë masat për:

- për plotësimin e pozicioneve të mjekut me kohë të plotë në institucion, sipas parashikimeve në organikën e I.E.V.P Burrel, ose në alternativë të punësohen 2 mjekë me kohë të pjesshme.
- për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në IEVP Burrel.
- për të siguruar që të gjithë të dënuarit/paraburgosurit të pajisen me sasinë e mjaftueshme të produkteve bazë të higjienës personale (përfshirë pastë dhëmbësh, furçë dhëmbësh, shampo, etj.) si edhe me materialet e nevojshme për të pastruar dhomat e tyre.
- për përmirësimin e kushteve të ambienteve të takimeve me familjarët dhe krijimin e një dhome të veçantë dhe të përshtatshme për takime të të dënuarve me fëmijët e mitur.
- për punësimin me kohë të pjesshme të një mjeku psikiatër.

Përgjatë bisedës me titullarin e institucionit u informuam se është ngritur një grup pune për të adresuar të gjithë problematikat dhe gjetjen e zgjidhjeve sa më të shpejta. Gjithsesi Avokati Popullit vlerëson se mbetet shumë për të bërë, veçanërisht me krijimin e kushteve të përshtatshme për të bërë të mundur rehabilitimin e të burgosurve dhe për të krijuar kushtet e përshtatshme qëndrimi.

Trajtimi i të dënuarve/paraburgosurve

Grupi i inspektimit, kishte për qëllim mbledhjen e informacionit lidhur me garantimin e të drejtave dhe trajtimin e personave që vuajnë dënimin në këtë institucion, identifikimin e rasteve të dhunës, përdorimit të forcës fizike apo ushtrimit të presionit psikologjik ndaj kësaj kategorie, mënyrën e trajtimit dhe zgjidhjes së kërkesë/ankesave të të burgosurve, procedurat që ndiqen nga komisioni për pritjen e tyre në institucion, komisionin për dhënien e masave disiplinore, aktivitetet e zhvilluara, trajtimin shëndetësor të të dënuarve, cilësinë e ushqimit, furnizimin sipas normativës me detergjente dhe mjete të higjienës personale.

Nga intervistat e zhvilluara me një grup të dënuarish dhe të paraburgosur, grupi i inspektimit nuk evidentoi raste apo pretendime për keqtrajtime dhe tejkalim të forcës fizike nga punonjësit e sigurisë të këtij institucioni. Sikurse ata pohuan në këto intervista, marrëdhëniet e stafit me të burgosurit, janë të mira dhe korrekte. Mekanizmi Kombëtar vlerëson këtë fakt dhe shpreh besimin që kjo frymë do të jetë e qëndrueshme. M.K.P.T. përgjatë inspektimit u takua dhe me disa të dënuar të cilët më herët kanë bërë ankesa pranë Institucionit të Avokatit të Popullit të cilat janë trajtuar dhe trajtohen me përparësi.

Ankesat nga të dënuarit ishin të shumta në numër:

- Ankesa kishte për ushqimin në drejtim të larmishme- risë së vakteve.
- Ankesa kishte për mungesën e medikamenteve, sipas tyre institucioni nuk i plotëson kërkesat e tyre për medikamente specifike dhe duhet ti merrnin këto prej familjarëve.
- Ankesa kishte nga të dënuarit dhe të paraburgosurit për shërbimin mjekësor, pasi në I.E.V.P. Burrel nuk ka mjek të punësuar me kohë të plotë.
- Ankesa kishte për mosdhënien e lejeve shpërblyese nga institucioni megjithëse pretendonin se i plotësonin kriteret ligjore, dhe i plotësonin të gjitha kushtet.
- Shqetësim për ta ishte mungesa e aktiviteteve të cilat nuk u janë zhvilluar, të vetmet aktivitete ishin futboli, lojëra tavoline, domino dhe orari i ajrimit.
- Ankesa kishte për mungesën e juristit në institucion.
- Ankesa nga disa të dënuar për mosreagim lidhur me kërkesat e tyre për transferim në I.E.V.P. afër vendbanimeve të tyre.

Takimet me familjarët vijonin të kryheshin 4 herë në muaj, nga të cilët 3 ishin takime fizike dhe një takim online nëpërmjet 1 kompjuteri të instaluar në ambientin e takimeve, por konstatuam në ditën e inspektimit se komunikimi online i të burgosurve me familjarët ishte ndërprerë.

Masat mbrojtëse.

Në përputhje me standardet e përgjithshme të punës, grupi i inspektimit u njoh dhe administroi kopje të dokumentacionit ku ishin të evidentuara praktikat e punës sipas sektorëve, me qëllim vlerësimin e kushteve dhe trajtimin e personave të dënuar dhe të paraburgosur.

Ekspertët fillimisht morën informacion në lidhje me procedurat e ndjekura për pritjen e të burgosurve në institucion, si dhe funksionimin e Komisionit të Pritjes. Nga intervista e zhvilluar me drejtuesin e institucionit, si dhe nga verifikimi i dokumentacionit grupi i

inspektimit konstatoi se, procedura e pranimit në institucion zbatohet në mënyrë korrekte dhe regjistrat e dosjet personale të të burgosurve ishin plotësuar sipas rubrikave.

Vëmendje e veçantë ju kushtua mënyrës si funksiononte sistemi i kërkesë/ankesave. Nga verifikimi dhe inspektimi i dokumentacioneve, rezultoi se kërkesat dhe ankesat e të paraburgosurve ishin të regjistruara në regjistrin përkatës dhe ishin të protokolluara², regjistrat mbaheshin nga sekretaria e institucionit. Në ambientet e institucionit ishin vendosur rishtazi kuti postare për depozitimin nga të dënuarit të ankesave drejtuar për zgjidhje ndaj Institucionit të Avokatit të Popullit.

Të burgosurit pasi plotësonin një formular kërkesë/ankese e dorëzonin më pas te punonjësit e sektorit psiko-social. Punonjësi i sektorit psiko-social i dërgonte formularët në sekretarinë e institucionit ku protokolloheshin dhe pastaj i kalonin drejtorit të institucionit. Në varësi të natyrës të kërkesë/ankesës, sektori përgjegjës i ngarkuar nga drejtori i institucionit i kthente përgjigje me shkrim, ose drejtori/punonjësit e institucionit zhvillonin takime me të burgosurit sipas rastit brenda afatit 3(tre) ditor.

Sipas shënimeve në regjistër, objekti i kërkesave kishte të bënte me kërkesa për takime me familjarë, kërkesë për takim me avokatë, vizita në spital, ose kërkesë për blerjen e pajisjeve si TV, frigorifer etj.

Sistemi i monitorimit me kamera vëzhgimi ishte funksional. Në IEVP Burrel, gjithësej ndodheshin të instaluar dhe në gjendje pune 86 kamera sigurie, kamerat monitoronin pjesën më të madhe të mjediseve për 24 orë, ndërkohë që të dhënat ruhen në server në institucion për një periudhë 14 ditore. Mbikëqyrja me kamera ka një efekt parandalues për veprime të kundërligjshme që mund të kryhen, si nga ana e të dënuarve, ashtu dhe nga vetë punonjësit e policisë së burgjeve. Dokumentimi filmik është një material mbi të cilin mund të konsultohen mjaft të dhëna apo pretendime për trajtimin e të dënuarve dhe të paraburgosurve.

Komunikimi me telefon me familjarët kryhet 8 herë në muaj nëpërmjet telefonave me kartë, të cilët ishin të instaluar në mjedisin e regjimit të brendshëm. Të dënuarit ngritën në mënyrë të përsëritur shqetësimin për uljen e minutave të bisedës në kartat telefonike, nga 120 min në 60 min kohë bisede, ndërkohë që çmimi i kartave ka mbetur i njëjtë nga kompania private e miratuar për ofrimin e këtij shërbimi. Nga verifikimi i aparateve telefonik me kartë u konstatua se, të dënuarit mund të lidheshin me numrin e telefonit të Avokatit të Popullit (pa pagesë). Më datën 11.04.2022 u botua në Fletoren Zyrtare nr.55, Rregullorja e Përgjithshme e Burgjeve në të cilën është përcaktuar qartë se: I burgosuri mund të komunikojë në telefon me Avokatin e Popullit pa pagesë dhe në çdo kohë, bazuar në procedurat që përshkruhen në ligjin për të drejtat dhe trajtimin e personave të dënuar me burgim dhe të paraburgosurve. Numrat e telefonit të Avokatit të Popullit nuk përfshihen në listën e numrave të telefonit, të miratuar për çdo të burgosur.

² Neni 58 i ligjit nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”.

Gjatë bisedimeve me të dënuarit/paraburgosurit ata shprehën se mund të komunikonin një herë në muaj nëpërmjet platformës skype me familjet e tyre në rastet kur janë larg dhe nuk mund të vijnë shpesh në takimet fizike³.

Në IEVP Burrel, në një mjedis të veçantë për të burgosurit, ishte vendosur dhoma e prindërimit në distancë, e pajisur me tavolinë dhe karrige, ku të dënuarit/paraburgosurit qëndronin ulur, duke patur kontakte të drejtpërdrejta me fëmijët e tyre. Gjatë takimeve respektohej privatësia dhe takimet zhvilloheshin pa barriera apo kufizime fizike.

Në Institucionin e Ekzekutimit të Vendimeve Penale Burrel, sipas organikës ishin të punësuar 14 të dënuar/paraburgosur, në pozicione pune si sanitarë, shpërndarës ushqimi, mirëmbajtës kaldaje, berber, bojaxhi, punonjës biblioteke etj. Punësimi i të paraburgosurve/dënuarve parashikohet në nenet 43 dhe 44 të Ligjit Nr. 81/2020, “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”. Në nenin 44 të ligjit të cituar më sipër parashikohet se: 1. I burgosuri ka të drejtën e një shpërblimi mujor për punën e tij. Shpërblimi për secilën kategori caktohet në vlerë të drejtë në proporcion me sasinë dhe cilësinë e punës së kryer dhe organizimin e punës që rregullohet me vendim të Këshillit të Ministrave. 2. I burgosuri ka të drejtë të disponojë lirshëm dyzet për qind të të ardhurave të fituara nga puna.”

Nga takimi i grupit inspektues me të dënuarit dhe paraburgosurit që punonin brenda institucionit këta të fundit nuk kishin pretendime për kushtet e punës si dhe të gjithë kishin lidhur kontratat e punësimit.

Kushtet materiale

Grupi i monitorimit, kishte në fokus të vizitës inspektuese plotësimin e kushteve materiale, si një prej elementeve shumë të rëndësishëm të respektimit të standardeve të jetesës për të burgosurit.

Ndërtesa e kësaj IEVP-je, përveç se është e amortizuar, nuk i plotëson kushtet e përshtatshme higjienike e fizike për strehimin e të dënuarve sipas standardeve të përmbajtura në legjislacionin shqiptar por edhe ato të përcaktuar nga CPT.

Përgjatë monitorimit të ambienteve këtë I.E.V.P. konstatoam se ishin bërë përpjekje nga institucioni mbi për eliminimin e lagështirës, ishte kryer lysterja dhe dezinfektimi në të 3 sektorët por pavarësisht investimeve, gjendja teknike e godinave të banimit vijon të jetë e amortizuar me hapësira të kufizuara.

Paraqitja e popullimit në sektorë:

- ✓ Sektori A siguri e zakonshme 9 dhoma me **5-7** banorë në dhomë

³ Në pikën 10 të nenit 70 të Vendimit të Këshillit të Ministrave me nr. 209, dt. 6.04.2022 “ Për miratimin e rregullores së përgjithshme të burgjeve” parashikohet se: Të burgosurit kanë të drejtë të zëvendësojnë 1 (një) vizitë fizike me atë online.

- ✓ Sektori A1 siguri e lartë 12 dhoma me nga 1 banor në dhomë
- ✓ Sektori B siguri e lartë me 8 dhoma me nga 2-3 banorë në dhomë
- ✓ Sektori B1 siguri e lartë me 7 dhoma me 1-2 banorë në dhomë dhe 2 dhoma infermiera dhe dhoma e stomatologut.
- ✓ Sektori C paraburgimi 13 dhoma banimi me 3-7 banorë
- ✓ Sektori C1 dhoma 1 observim, dhoma 2 izolim, dhoma 3 izolim

Përsa më sipër, situata në IEVP Burrel në disa prej sektorëve është jashtë standardeve, kushtet janë të papërshtatshme dhe me gjithë rekomandimet e vazhdueshme për përmirësimin e kësaj situate, nuk ka përmirësime të tilla që bëjnë të mundur jetesën dinjitoze për të⁴ burgosurit.

Ky institucion është vizituar nga, Komiteti European për Parandalimin e Torturës (CPT) i cili në raportin e tij rekomandon që të ndërmerren masa nga autoritetet shqiptare për të bërë që kushtet e përgjithshme të akomodimit të të dënuarve në burgun e Burrelit të arrijnë një standard të pranueshëm. Kjo do të kërkojë edhe marrjen e masave për të reduktuar lagështirën nëpër qeli duke përmirësuar ventilimin, duke vendosur një sistem funksional të plotë ngrohje në qeli etj.

Dhomat e banimit në sektorin e sigurisë të zakonshme, kanë kapacitet për akomodimin e 4 personave. Hapësira dhe sipërfaqja e dhomave është e mjaftueshme për jetesë normale dhe dritaret sigurojnë ajrim dhe dritë të plotë natyrale. Çdo dhomë ka tualetin e saj, ndërsa dushet janë të përbashkëta në çdo seksion. Dhomat dhe ambientet e tjera kanë energji elektrike, që furnizohet nga rrjeti elektrik i institucionit. Institucioni gjithashtu ka burim energjie rezervë me gjeneratorë, për furnizimin me energji elektrike në rast ndërprerjeje.

Furnizimi me ujë kryhej rregullisht, nga biseda me drejtuesin e institucionit na u konfirmua se së fundmi ishte kryer një investim në këtë drejtim duke vendosur një depozitë 5000 (pesë mijë) litërshe e cila plotëson të gjitha nevojat e të paraburgosurve/dënuarve për rruajtjen e higjienës vetjake.

Nga vizita në kuzhinën e institucionit rezultoi se mjedisi kishte një përmirësim të ndjeshëm nga një vit më parë dhe ambienti paraqitej i pastër.

Në kuzhinë ndodhej regjistri i gramaturave, menyja ditore dhe kampionët e ushqimit të gatuar një ditë më parë, të ruajtura në kushte frigoriferike, si dhe librezat shëndetësore të personelit të kuzhinës. Gatimi i ushqimit kryhet sipas kategorive më vete për të burgosurit, për të punësuarit dhe për të sëmurët kronikë dhe furnizimi dhe gatimi i ushqimit sipas vakteve për të burgosurit, bëhet rregullisht. Në intervistat me të dënuarit dhe të paraburgosurit, nuk pati ankesa për cilësinë e ushqimit por sipas tyre larmishmëria e ushqimit përbënte problem.

⁴ <https://rm.coe.int/168097986b> Report to the Albanian Government on the visit to Albania carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 to 30 November 2019.

Në këtë institucion, në çdo sektor ishin vendosur nga dy lavatriçe të cilat përdorshin për të plotësuar nevojat e institucionit për larjen e teshave personale dhe kryesisht çarçafët dhe batanijet për të dënuarit/paraburgosurit.

Gjithashtu, furnizimi dhe përmirësimi për pajisjen me sasi të mjaftueshëm të produkteve bazë të higjienës personale si p.sh. pastë dhëmbësh, furçë dhëmbësh, shampo dhe materialet e nevojshme për të pastruar dhomat ishte kryer rregullisht sipas furnizimit mujor për të dënuarit dhe të paraburgosurit në I.E.V.P. Burrel.

Regjimi dhe aktivitetet

Regjimi dhe aktiviteti i të dënuarve dhe të paraburgosurve, ishte i përcaktuar në orarin e veprimeve ditore të miratuar nga titullari i këtij institucioni. Orari i veprimtarive ishte i njëjtë për të gjithë sektorët, pavarësisht nga siguria që ata kanë dhe aktivitetet që zhvillojnë.

Aktivitetet të përbashkëta të zhvilluara në institucion ishin, aktivitetet fetar në bashkëpunim me shoqatën kristjane të të burgosurve Shqiptarë, aktivitetet çdo ditë të premtë në bashkëpunim me imamin e xhamisë Mat, si dhe planifikimi për çdo sektor për aktivitete sportive(futboll, shah, tavllë, domino, lojra letrash).

Në lidhje me ajrimin u konstatua se ajrimi ditor zgjaste mbi 3 (tre) orë sipas rregullores. Shumë prej të intervistuarve nëpër dhoma të pyetur për aktivitetet apo programet që ata marrin pjesë, kërkuan të kenë aktivitete të përbashkëta edukative ose sportive, dhe më shumë mjete dhe pajisje sportive.

Është për tu theksuar se një ndër qëllimet e institucioneve të mbyllura penitenciare është riintegrimi në shoqëri i personave, në momentin kur do të lënë burgun. Rregullorja Evropiane e Burgjeve parashikon se *“regjimi i ofruar për të gjithë të burgosurit përfshin një program të balancuar veprimtarish. Ky regjim u lejon të gjithë të burgosurve të kalojnë sa më shumë orë në ditë jashtë qelive të tyre, sipas nevojës për një nivel të përshtatshëm të ndërveprimit njerëzor dhe shoqëror”*⁵.

Në këtë kuadër Avokati i Popullit thekson nevojën që sektori psiko-social të hartojë programe aktivitete për trajtimin individual të këtyre personave sipas grup moshave, të ndërthurura me zhvillimin e aktiviteteve me grupe sa më të vogla personash, me qëllim që ata të kenë mundësi të ndërveprojnë me njëri tjetrin, si dhe të mbushin sado pak atë boshllëk psikologjik dhe edukativ, që krijohet te këta persona nga mungesa e aktiviteteve kulturore dhe sportive me botën jashtë, gjatë kësaj periudhe.

Në lidhje me kohëzgjatjen e ajrimit, të dënuarit/ paraburgosurit nuk kishin ankesa. Ata ishin të kënaqur me oraret e ajrimit, të cilat ishin në përputhje me standardet dhe rregulloren e institucionit. Dyert e dhomave mbaheshin hapur për ajrim prej orës 07⁰⁰ -

⁵ Rregullorja e Evropiane e Burgjeve Pika25.1 dhe 25.2; <http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/EPR/EPR-Albanian.pdf>

19⁰⁰. Ndërkohë, ambientet e ajrosjes lejoheshin të përdroreshin nga të paraburgosurit vetëm për aktivitete sportive, sektori social nëpërmjet një plani mujor planifikimi, vetëm për ata të cilët bënin kërkesë.

Në ambientet e paraburgimit kishte dhomë kulturi, të dënuarit kryenin rregullisht ritet fetare por edhe rite të veçanta, por ajo çka u konstatua përgjatë inspektimit ishte se, nuk kishte dhomë këshillimi në seksione.

Për sa i përket mbështetjes psiko-sociale që merrnin të burgosurit, vihej re se kishte kontakte të shpeshta të të dënuarve/ paraburgosurve me punonjësit përkatës të kujdesit social por mungesa e kushteve të përshtatshme për dhënien e këtij shërbimi mbetej problem thelbësor. Gjithsesi, problematike mbetet mungesa e dhomës dhe ambienteve të përshtatshme për këshillim individual, mungesë e cila kufizonte përfshirjen në procesin e rehabilitimit të të burgosurve.

Shërbimet shëndetësore

Personeli i kujdesit në Institucionin e Ekzekutimeve të Vendime Penale Burrel përbëhej nga 7 persona, 1 mjek me kohë të pjesshme i cili punonte 4 orë çdo ditë, 4 ndihmës mjekë dy prej tyre në mungesë, 1 stomatolog part - time dhe 1 farmacist.

Nga intervistat me të dënuarit/paraburgosurit problematika më shqetësuese ishte mungesa e mjekut në institucion. Mungesa e mjekut me kohë të plotë, kishte sjellë për pasojë vonesa të përgjigjeve ndaj kërkesave për vizita mjekësore, si dhe për konsultat jashtë institucionit me mjekë specialiste në spitalin e rrethit, dhe më shqetësuese është mungesa e mjekut në situata emergjente, kohë kur mund të ketë situata të rënduara në shëndetin nga të dënuarit.

Ndërkohë nga këqyrja e regjistrit të vizitave mjekësore konstatuam se për perjudhën janar-maj ishin kryer 307 vizita nga mjeku në institucion si dhe ishin transferuar për në Spitalin Universitar të Tiranës (QSUT) 25 të dënuar si dhe ishin dërguar për vizitë mjekësore në spitalin e Qytetit të Burrelit.

Problematikat më të shumta që u konstatuan në këtë institucion përsa i përket shërbimit shëndetësor, ishin të lidhura kryesisht me mungesën e medikamenteve për mjekimet, të cilat shpesh mbuloheshin me ilaçe që silleshin nga familja, pasi vetë institucioni kishte mangësi të theksuara të ilaçeve. Skema e furnizimit me ilaçe funksiononte vetëm për të sëmurët kronikë, të tjerët furnizoheshin me ilaçe të sjellë nga familja.

Sipas informacionit që morëm nga drejtori i IEVP- në këtë IEVP vuanin dënimin 7 persona me çrregullime të shëndetit mendor. Nga këqyrja e dokumentacionit të stafit mjekësor, u konstatua ekzistenca e një regjistri vizitash themeltar, regjistri i të sëmurëve kronike, si dhe regjistri për konsultat që mbahen jashtë institucionit. Të gjithë formatet e kontrollit mjekësor ishin të mbajtura me rregull, po ashtu edhe regjistrat e informacionit 24 orësh të infermierëve.

Ky institucion referuar numrit të lartë të personave me probleme të shëndetit mendor, ka problem thelbësor mos prezencën e një mjeku psikiatër për vizita periodike. Duke marrë shkas nga numri i lartë i të sëmurëve, specifika institucionale dhe dinamika e lartë e

problematikave tek të paraburgosurit/dënuarit lidhur me gjendjen e tyre emocionale apo problemet e mbartura gjatë vuajtjes së dënimit në një kohe relativisht të gjatë, prezenca e psikiatrit ishte e domosdoshme pasi mund të ndihmojë në parandalimin e agravimit të gjendjes të shëndetit të tyre mendor. Kjo një problematikë e vazhdueshme por nga biseda me drejtuesin e institucionit konstatuam se mjeku psikiatër i cili mund të kontaktohej edhe për periudha part-time në këtë institucion ishte në mungesë edhe në Spitalin e Qytetit të Burrelit. Gjithashtu kishte edhe persona të tjerë të cilët vuanin nga sëmundje kronike cilët trajtoheshin nga stafi mjekësor i institucionit me medikamente, sipas rekomandimeve të mjekëve specialist të spitalit civil të Burrelit. Dhoma e mjekut ishte e rregullt, e pastër, e mirëmbajtur dhe e pajisur me një krevat vizitash, një dollap ku mbaheshin ilaçet e urgjencës.

Përgjatë verifikimit të kartelave mjekësore të të paraburgosurve/dënuarve në institucion gjendeshin 20 të burgosur me probleme kronike, të sëmurë diabetikë 4 të burgosur.

Dhoma e infermierisë sipas informacionit të dhënë, ndodhej brenda në regjim në sektorin B1, dhe shfrytëzohej për vizitat e mjekësore. Dhoma ishte e pajisur me dy shtretër, tavolinë, ndërsa mjekimet e urgjencës mbaheshin në një çantë e cila shërbente edhe për sektorët e tjerë, duke qenë se këta të fundit nuk kishin një dhomë infermierie. Farmacia e këtij institucioni është e rregullt dhe e pajisur me ilaçe për sëmundjet kronike, dhe ato për sëmundjet akute.

Skema e rimbursimit të ilaçeve ishte funksionale ky një detyrim që rrjedh nga kontrata tre palëshe midis Fondit të Sigurimeve të Detyrueshme të Kujdesit Shëndetësor, IEVP-së dhe Depos Farmaceutike përkatëse.

Për sa më sipër dhe në mbështetje të pikës 3, të nenit, 63 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit ka të drejtë të bëjë rekomandime dhe të propozojë masa kur vëren shkelje të të drejtave dhe lirive të njeriut nga administrata publike”*; të nenit 21, gërma “b” të ligjit nr. 8454 dt. 04.02.1999 *“Për Avokatin e Popullit”*, i ndryshuar, ku thuhet se: *“Avokati i Popullit paraqet rekomandime për vënien në vend të së drejtës së shkelur tek organi administrativ, që, sipas tij ka shkaktuar shkelje të të drejtave dhe lirive; si dhe në bazë të Nenit 81/1 pika 2/b të ligjit Nr.81/2020 “Për të drejtat dhe trajtimin e të dënuarve me burgim dhe të paraburgosurve”*, i ndryshuar ku parashikohet midis të tjerash se: *“Avokati i Popullit nëpërmjet Mekanizmit Kombëtar për Parandalimin e Torturës ka këto kompetenca: të paraqesë rekomandime për organet përkatëse, me qëllim që të përmirësohet trajtimi dhe kushtet e individëve që u është hequr liria dhe të parandalohet tortura dhe trajtimi ose dënimi i egër, çnjerëzor dhe poshtërues”*.

REKOMANDOJMË:

1. Marrjen e masave për rivlerësimin e kapaciteteve në IEVP Burrel sipas parashikimeve ligjore në fuqi.
2. Marrjen e masave të menjëhershme për plotësimin e pozicioneve të mjekut me kohë të plotë në institucion, sipas parashikimeve në organikën e I.E.V.P Burrel, ose në alternativë të punësohen 2 mjekë me kohë të pjesshme.

3. Marrjen e masave për plotësimin e mungesave në stafin mjekësor me dy infermierë.
4. Marrjen e masave për rekrutimin të personelit me 2 specialistë të çështjeve shoqërore sipas organikës të miratuar në I.E.V.P Burrel.
5. Marrjen e masave të menjëhershme për plotësimin e organikës së punonjësve të policisë të rolit bazë.
6. Marrjen e masave për krijimin e Sektorit të Kujdesit të Veçantë (SKV) në IIEVP Burrel.
7. Marrjen e masave për punësimin me kohë të pjesshme të një mjeku psikiatër.
8. Marrjen e masave për shtimin e prezencës së juristit të institucionit në sektorët e të paraburgosurve dhe të dënuarve.
9. Marrjen e masave për shtimin e aktiviteteve dhe takimeve periodike të stafit me të dënuarit/paraburgosurit për qëllime rehabilitimi, këshillimi, ri-integrimi, si edhe aktivitete edukative e social-kulturore-sportive.

Për qëndrimin dhe masat që do të merrni në zbatim të këtij rekomandimi, të vihemi në dijeni brenda afatit 30 ditor sipas nenit 22 të Ligjit Nr. 8454 dt. 04.02.1999 “Për Avokatin e Popullit”, i ndryshuar.

Duke besuar në mirëkuptimin dhe bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONER

Ahmet Prençi